EVROPSKA
KOMISIJA

Bruselj, 3.7.2020
COM(2020) 278 final

POROČILO KOMISIJE EVROPSKEMU PARLAMENTU IN SVETU

o „zavezah za zaupanje v statistiko“ držav članic, kot predpisuje Uredba (ES) št. 223/2009 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 11. marca 2009

1. UVOD

1.1. Uredba (ES) št. 223/2009 o evropski statistiki

To je drugo poročilo, pripravljeno v skladu z Uredbo (ES) št. 223/2009 o evropski statistiki[1] in zlasti členom 11(4), ki določa:

„Komisija na podlagi letnih poročil, ki jih pošiljajo države članice, redno spremlja zaveze držav članic, ki se po potrebi posodabljajo.

[…]

Komisija do 9. junija 2018 in nato vsaki dve leti Evropskemu parlamentu in Svetu poroča o objavljenih zavezah, po potrebi pa tudi o poročilih o napredku.“

Prvo poročilo je bilo objavljeno leta 2018[2].

1.2. Zaveza za zaupanje v statistiko

Koncept zaveze za zaupanje v statistiko (v nadaljnjem besedilu: zaveza) je nastal zaradi izboljšanja okvira vodenja kakovosti za statistiko. Prvič je bil opisan v sporočilu Komisije iz leta 2011[3]. Namen je bil vključiti nacionalne vlade v prevzemanje odgovornosti za skladnost države s Kodeksom ravnanja evropske statistike[4].

Kodeks ravnanja evropske statistike določa standard za razvoj, pripravo in izkazovanje evropske statistike. Temelji na 16 načelih, ki usmerjajo institucionalno okolje, statistične postopke in rezultate. Njegov cilj je zagotoviti, da statistika, pripravljena v okviru evropskega statističnega sistema ni le relevantna, pravočasna in točna, temveč tudi skladna z načeli strokovne neodvisnosti, nepristranskosti in objektivnosti. Zaveze vzpostavljajo povezavo med Kodeksom ravnanja evropske statistike in vlado države članice, ki je prej manjkala.

V skladu s členom 11(3) Uredbe (ES) št. 223/2009 so zaveze instrumenti, ki si „dodatno prizadevajo za zagotavljanje zaupanja javnosti v evropsko statistiko in napredka pri izvajanju statističnih načel iz Kodeksa ravnanja“, vzpostavile pa naj bi jih tako države članice kot tudi Komisija.

V uvodni izjavi 17 Uredbe (EU) 2015/759[5] o spremembi Uredbe (ES) št. 223/2009 je navedeno tudi, da bi morale zaveze „vključevati posebne zaveze vlade te države članice za izboljšanje ali ohranjanje pogojev za izvajanje Kodeksa ravnanja“.

---

1 Uredba (ES) št. 223/2009 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 11. marca 2009 o evropski statistiki ter razveljavitvi Uredbe (ES, Euratom) št. 1101/2008 Evropskega parlamenta in Sveta o prenosu zaupnih podatkov na Statistični urad Evropskih skupnosti, Uredbe Sveta (ES) št. 322/97 o statističnih podatkih Skupnosti in Sklepa Sveta 89/382/EGS, Euratom, o ustanovitvi Odbora za statistične programe Evropskih skupnosti (UL L 87, 31.3.2009, str. 164).

2 COM(2018) 516 final: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SL/TXT/?qid=1574866259293&uri=CELEX:52018DC0516.

3 COM(2011) 211.

4 http://ec.europa.eu/eurostat/web/products-manuals-and-guidelines/-/KS-32-11-955.

5 Uredba (EU) 2015/759 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 29. aprila 2015 o spremembi Uredbe (ES) št. 223/2009 o evropski statistiki (UL L 123, 19.5.2015, str. 90).

2. PREGLED ZAVEZ ZA ZAUPANJE IN POROČIL DRŽAV ČLANIC

2.1. Splošne določbe

V skladu s členom 11 Uredbe (ES) št. 223/2009 morajo države članice vzpostaviti in objaviti zaveze za zaupanje v statistiko ali vsaj posredovati Komisiji in objaviti poročilo o napredku pri izvajanju Kodeksa ravnanja in o prizadevanjih za vzpostavitev zaveze. Komisija zaveze redno spremlja na podlagi letnih poročil, ki jih pošiljajo države članice.

Države članice v skladu z istim členom pred vzpostavitvijo zaveze Komisiji predložijo poročilo o napredku pri izvajanju Kodeksa ravnanja ali, kjer je to ustrezno, o prizadevanjih za vzpostavitev zaveze in ga objavijo. Poročila o napredku je treba posodabljati vsaki dve leti.

Kot pri poročilu Komisije iz leta 2018, pripravljenem v skladu s členom 11(4) Uredbe (ES) št. 223/2009, je večina držav članic vzporedno s svojimi poročili poročala o izvajanju ukrepov za izboljšanje, izhajajočih iz drugega kroga medsebojnih strokovnih pregledov, v okviru katerih države članice januarja vsako leto poročajo Komisiji (Eurostatu) o vseh ukrepih, ki so jih sprejele na podlagi zadevnega medsebojnega strokovnega pregleda.

Da se lahko tako poročilo uporabi kot poročilo o napredku glede zaveze, mora država članica objaviti tisti del poročila o medsebojnem strokovnem pregledu, ki služi kot poročilo o zavezi.

2.2. Oblika zaveze

Uredba (ES) št. 223/2009 ne vsebuje nobenih pravil o obliki zaveze, vendar je treba doseči cilj pridobitve zaupanja javnosti prek zaveze vlade za zagotovitev pogojev za visokokakovostno statistiko.

Kot je bilo ugotovljeno že v poročilu iz leta 2018, pripravljenem v skladu s členom 11(4) Uredbe (ES) št. 223/2009, večina držav članic meni, da nekateri deli njihove zadevne zakonodaje predstavljajo zavezo. Ta položaj je bil potrjen.

Skupina držav članic, ki so vzpostavile „samostojne“ zaveze, se je nekoliko povečala, vendar ostaja majhna. V nadaljevanju je pregled pomembnega razvoja dogodkov v zvezi z obema skupinama držav članic, o katerem je bilo nedavno poročano.

2.2.1. Nacionalna zakonodaja, ki predstavlja zaveze

Tiste države članice, ki menijo, da je nacionalna zakonodaja tista, ki predstavlja zavezo, so se sklicevale na pravne določbe, ki so upoštevne za izboljšanje ali ohranjanje pogojev za izvajanje Kodeksa ravnanja, in so poročale o zadevnem razvoju dogodkov. Za obdobje opazovanja od leta 2018 do leta 2019 je najpomembnejši ali najznačilnejši razvoj dogodkov, o katerem je poročala ta skupina držav članic, zajemal naslednje:

Bolgarija: bolgarskemu statističnemu uradu je uspelo na splošno izboljšati sistem vodenja kakovosti, tako znotraj urada kot tudi v nacionalnem sistemu kot celoti, kar zadeva sodelovanje z drugimi nacionalnimi organi, ki pripravljajo uradno statistiko. Vzpostavil je na primer skupne smernice za izkazovanje statistike. Kar zadeva njegovo usklajevalno vlogo, so bile nacionalnemu statističnemu uradu podeljene večje usklajevalne pristojnosti v celotnem nacionalnem statističnem sistemu.

Kar zadeva načrtovano „samostojno“ zavezo za zaupanje v statistiko, je nacionalni statistični urad dokončal osnutek in ga poslal vladi. Vlada je pred začetkom razprave o njegovem sprejetju.

Hrvaška: postopek sprejemanja novega akta o uradni statistiki s strani hrvaške vlade in parlamenta je v zadnji fazi.

V novem aktu je jasno priznano, da se uradna statistika razvija, pripravlja in izkazuje v skladu z načeli, kot so določena v Uredbi (ES) št. 223/2009, s čimer se zagotavlja polna vzpostavitev zaveze za zaupanje v statistiko, tako da se nacionalnemu statističnemu uradu – hrvaškemu statističnemu uradu – zagotovita strokovna neodvisnost in podpora, ki ju potrebuje za ohranjanje in izboljšanje pogojev za izvajanje Kodeksa ravnanja evropske statistike.

Danska: revidirani akt o uradni statistiki in nacionalnem statističnem uradu – danskem statističnem uradu – je začel veljati 1. julija 2018. Vsebuje posebne določbe o statusu nacionalnega statistika, neodvisnosti statistike in usklajevalni vlogi danskega statističnega urada glede uradne statistike.

Določbe vključujejo jasen postopek za izvajanje Kodeksa ravnanja evropske statistike v sistemu za uradno statistiko. Nacionalni statistik je pripravil nabor smernic za kakovost na podlagi Kodeksa ravnanja, s katerim mora biti skladna vsa uradna statistika.

Danski statistični urad spremlja skladnost s temi smernicami prek letnih samoocen drugih nacionalnih organov in rednih obiskov danskega statističnega urada zaradi medsebojnih strokovnih pregledov. Nacionalni statistik na podlagi tega spremljanja vsako leto pripravi poročilo o skladnosti s smernicami, ki se predstavi vladi.

Francija: pristojnosti „organa za uradno statistiko“ (v nadaljnjem besedilu: organ ASP), ki je nadzorni organ, ustanovljen leta 2009 za zagotavljanje skladnosti z načelom strokovne neodvisnosti pri zasnovi, pripravi in izkazovanju uradne statistike, so bile dodatno pojasnjene[6]:

Vloga organa ASP pri usklajevanju s Kodeksom ravnanja evropske statistike je zdaj jasneje opredeljena in vzpostavljena je neprepustna delitev, da se izkazovanje statistike loči od kakršnega koli ministrskega sporočila. Poleg tega organ ASP zdaj ob imenovanju članov najvišjega vodstva statistične službe v Franciji izda mnenje odboru za zaslišanje o njihovi strokovni usposobljenosti na področju statistike. To krepi pristojnost organa ASP, da zagotovi skladnost z načelom strokovne neodvisnosti v celotni francoski uradni statistični službi.

Italija: zadnje čase so bili v središču pozornosti ukrepi za izboljšanje skladnosti z načelom kakovosti. Nacionalni statistični urad Istat od leta 2018 izvaja program za oceno kakovosti, tako da opravlja revizije drugih nacionalnih organov zaradi ocene njihovih statističnih postopkov. Poleg tega se s programom usposabljanja izboljšujejo veščine vodenja kakovosti v drugih nacionalnih organih.

Leta 2019 je bil organiziran skupni zbor vseh zaposlenih v uradu Istat na vseh ravneh, od najvišjega vodstva do ravni zaposlenih, da bi predstavili novo organizacijsko strukturo, strategije, izzive in priložnosti v zvezi z zavezo o kakovosti.

Prizadevanja za vzpostavitev „samostojne“ zaveze za zaupanje se nadaljujejo. Posebna zaveza bo spet predlagana za vključitev v naslednji triletni nacionalni statistični program za obdobje 2020–2022, ki ga mora na predlog predsednika Sveta sprejeti Svet ministrov, predsednik republike pa uzakoniti z odlokom.

[6] Odlok št. 2018-800 z dne 20. septembra 2018 o spremembi odloka št. 2009-250 z dne 3. marca 2009 v zvezi z organom ASP.

Poljska: zakon z dne 29. junija 1995 o uradni statistiki[7] je bil uradno razglašen kot poljska zaveza za zaupanje v statistiko. Ta zakon je najpomembnejši poljski akt, ki celovito ureja delovanje uradne statistike; zagotavlja, da so tisti, ki zbirajo statistične podatke, popolnoma neodvisni od političnih vplivov, s čimer je poskrbljeno za visoko kakovost pripravljenih statističnih podatkov.

Zakon vsebuje obveznost za poljsko javno upravo, da ravna v skladu z določbami prava Unije, na katere se neposredno sklicuje. Namenjen je torej temu, da pripelje do javnega zaupanja v statistiko, pripravljeno v državi, vključno s statistiko za evropske potrebe.

Zakon poleg tega vsebuje neposredno obveznost, da se poljska uradna statistika pripravlja v skladu s pravili Kodeksa ravnanja evropske statistike, s čimer se zagotavlja najvišja raven kakovosti podatkov.

Španija: zaveza za zaupanje je bila od leta 2016 vključena v poseben člen vsakega letnega programa v okviru nacionalnega statističnega načrta za obdobje 2017–2020. Poleg tega je bil leta 2018 na spletnem mestu nacionalnega statističnega urada vzpostavljen poseben razdelek za obravnavanje tega vprašanja. Ta razdelek vključuje državljanom namenjen povzetek zaveze s povezavami na vse letne programe.

Še nekatere druge države menijo, da je nacionalna zakonodaja tista, ki predstavlja zavezo, vendar na zgornjem seznamu niso navedene, ker v zadnjih dveh letih v njih ni bilo pomembnega razvoja dogodkov. Te države so: **Nemčija, Estonija, Latvija, Litva, Luksemburg, Madžarska, Nizozemska, Avstrija, Portugalska, Slovaška, Finska** in **Združeno kraljestvo**.

2.2.2. „Samostojne“ zaveze za zaupanje

Vzpostavljene „samostojne“ zaveze so v različnih oblikah, vsaka pa odraža posebne značilnosti zadevnega nacionalnega statističnega sistema.

V prvem poročilu o zavezah iz leta 2018 so bile predstavljene „samostojne“ zaveze naslednjih držav članic (po kronološkem vrstnem redu):

Grčija: grško zavezo za zaupanje v statistiko[8] sta 29. februarja 2012 podpisala grški predsednik vlade in član Evropske komisije, odgovoren za obdavčenje in carinsko unijo, revizijo ter boj proti goljufijam.

Švedska: zaveza za zaupanje v statistiko[9] je bila predstavljena v predlogu proračuna švedske vlade za leto 2017. Nato je bila objavljena tudi na spletnem mestu švedskega statističnega urada.

---

7 Dokument je na voljo na spletnem naslovu: https://bip.stat.gov.pl/en/law/law-on-public-statistics/ ali http://isap.sejm.gov.pl/DetailsServlet?id=wdu19950880439 ali http://prawo.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU19950880439/U/D19950439Lj.pdf.

8 http://www.statistics.gr/documents/20181/c5b9264e-815e-4f74-9955-467d14cad474 (na voljo samo v angleščini).

9 http://www.scb.se/contentassets/bbe78b2a144143c7955b165f76fb4d52/regeringens-atagande-om-att-skapa-fortroende-for-statistiken.pdf in http://www.scb.se/om-scb/samordning-av-europeisk-statistik-i-sverige/regeringens-atagande-om-att-skapa-fortroende-for-statistiken/ (na voljo samo v švedščini).
Glej tudi strani 28 in 29 **letnega poročila za leto 2017 uradne statistike Švedske** http://www.scb.se/contentassets/fd60f41a3abc4d2c8a791e425357ba5b/ov9999_2017a01_br_x43br1802.pdf **(o**pis zaveze v angleščini**).**

Slovenija: slovenska vlada je zavezo za zaupanje v statistiko[10] sprejela 5. januarja 2017. Pozneje je bila skupaj z ustreznim povzetkom za državljane objavljena na spletnem mestu slovenskega statističnega urada.

Irska: vlada Irske je zavezo Irske za zaupanje v statistiko[11] sprejela 30. maja 2017 in jo pozneje objavila na spletnem mestu irskega statističnega urada.

Belgija: belgijsko zavezo za zaupanje[12] je 31. maja 2017 odobril posvetovalni odbor, v katerem so zastopane zvezna vlada ter vlade regij in skupnosti, zatem pa je bila objavljena na spletnem mestu belgijskega zveznega statističnega urada in regionalnih statističnih organov.

Romunija: romunska vlada je zavezo Romunije za zaupanje sprejela na seji 9. junija 2017[13].

Malta: za malteško vlado je zavezo za zaupanje v statistiko 17. maja 2018 podpisal predsednik vlade[14].

Od takrat so bile vzpostavljene naslednje „samostojne“ zaveze:

Češka: zaveza za zaupanje v statistiko v Češki republiki[15] je bila 28. februarja 2018 objavljena na spletnem mestu nacionalnega statističnega urada.

Odraža zadevne določbe Uredbe (ES) št. 223/2009 in navaja, da so te že uresničene z veljavno zakonodajo, ki opredeljuje dejavnosti češke statistične službe, predvsem z aktom št. 89/1995 o državni statistični službi, pa tudi z drugimi akti, kot je ustava ali poslovnik vlade. Ta sistem predpisov zagotavlja pogoje, ki so potrebni za uresničitev vseh načel Kodeksa ravnanja evropske statistike glede institucionalnega okolja.

Ciper: zavezo za zaupanje v statistiko je 16. oktobra 2018 odobril Svet ministrov[16]. Poleg tega je Svet pooblastil ministra za finance, naj direktorju statistične službe da navodila, da zavezo objavi.

Tudi **Islandija**, ki sodeluje v evropskem statističnem sistemu kot država članica Evropskega gospodarskega prostora (EGP), je vzpostavila „samostojno“ zavezo: besedilo v zvezi z zavezo za zaupanje v statistiko je bilo vključeno v dokumente proračunskega načrta za obdobje 2020–2024, odobril pa ga je državni parlament[17]. Z njim se ponovno potrjuje, da je verodostojnost javne statistike eden od osnovnih pogojev za zaupanje v gospodarsko in socialno statistiko, ki se uporabljata za oblikovanje politike in nevtralno ocenjevanje učinka vladnih odločitev. V besedilu je tudi navedeno, da je spoštovanje načel Kodeksa ravnanja evropske statistike bistveno za ohranjanje zaupanja v uradno statistiko. Poleg tega je jasno

---

10 http://www.stat.si/StatWeb/en/News/Index/6458 (na voljo samo v angleščini in slovenščini).

11 http://cso.ie/en/media/csoie/aboutus/documents/CoCS.pdf (na voljo samo v angleščini).

12 https://statbel.fgov.be/en/about-statbel/quality/commitment-confidence (na voljo samo v angleščini, francoščini, nemščini in nizozemščini).

13 http://www.insse.ro/cms/files/eurostat/angajament_de_sprijinirea_credibilitatii_statisticii_oficiale_nationale.pdf (na voljo samo v romunščini).

14 https://nso.gov.mt/en/nso/Pages/Commitment-on-Confidence.aspx in https://msa.gov.mt/en/public_information/Pages/Commitment-on-Confidence.aspx (na voljo samo v angleščini).

15 https://www.czso.cz/csu/czso/commitment-on-confidence-in-statistics-in-the-czech-republic.

16 Sklep št. 85.964.

17 https://www.stjornartidindi.is/Advert.aspx?RecordID=de627e49-2146-45cb-b1eb-969072b8deac.

navedeno, da sta nacionalnemu statističnemu organu – islandskemu statističnemu uradu – zagotovljena strokovna neodvisnost in delovno okolje, ki sta potrebna za izvrševanje zadevnih pravil pri izvajanju novih projektov, zbiranju podatkov ter obdelavi in izkazovanju statistike.

Nazadnje je treba še omeniti, da so – sicer zunaj evropskega statističnega sistema – zaveze za zaupanje v statistiko uradno sprejele tudi tri države Zahodnega Balkana: **Albanija** 10. novembra 2017, **Črna gora** 22. februarja 2018 in **Severna Makedonija** 17. oktobra 2018.

3. SKLEPNA UGOTOVITEV

Za večino držav članic je zaveza sestavni del njihove statistične zakonodaje. Iz njihovih poročil je razvidno, da obveznost vzpostavitve zaveze vodi v stalne izboljšave zadevne statistične zakonodaje, namen pa je izboljšati izvajanje načel Kodeksa ravnanja evropske statistike.

Za to skupino držav članic velja, da se vladna zaveza glede Kodeksa ravnanja evropske statistike, ki je potrebna zaradi povečanja zaupanja javnosti v uradno statistiko, spoštuje tako, da se vlade vključuje v oblikovanje ustrezne zakonodaje. Poleg tega je ta vidik prisoten v določbah o neposrednem poročanju vladi glede izvajanja ukrepov, ki zagotavljajo skladnost z načeli Kodeksa ravnanja evropske statistike.

Pri državah, ki so vzpostavile „samostojne“ zaveze ali so v postopku vzpostavitve, razlike v izbranih oblikah odražajo posebne značilnosti nacionalnega statističnega in pravnega sistema. Ker je vzpostavitev zaveze odvisna od politične odločitve, je to dolgotrajen postopek. Države, ki še vedno delajo na svojih „samostojnih“ zavezah, napredujejo. Medtem so tudi dodatno izboljšale izvajanje načel Kodeksa ravnanja evropske statistike.

Na splošno je mogoče ugotoviti, da se vlade in nacionalni statistični organi po vsej Evropski uniji vse bolj zavedajo, kako pomembno je zagotoviti zaupanje javnosti v evropsko statistiko z boljšim izvajanjem načel iz Kodeksa ravnanja. Poleg tega je očitno, da se pogoji za izvajanje Kodeksa ravnanja postopoma in znatno izboljšujejo.